

Regeringens proposition

1980/81: 96

om avgivande av förklaring enligt artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna;

beslutad den 22 januari 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

OLA ULLSTEN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att Sverige för ytterligare en femårsperiod erkänner den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som behörig i fråga om tvister rörande tolkningen och tillämpningen av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-01-22

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Winberg, Adelson, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Ullsten

Proposition om avgivande av förklaring enligt artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Den europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ratificerades den 4 februari 1952 av Sverige (prop. 1951: 165). Senare har Sverige också ratificerat fem tilläggsprotokoll till konventionen (prop. 1953: 32 och 1964: 87). Genom det första och det fjärde tilläggsprotokollet har antalet skyddade rättigheter utökats. Det andra protokollet reglerar behörigheten för den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att avge rådgivande yttranden till Europarådets ministerkommitté, och det tredje protokollet innefattar vissa förändringar i förfarandet inför den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Det femte protokollet gäller sättet för utseende av ledamöter i kommissionen och domstolen.

Den 15 juni 1966 deponerade Sverige hos Europarådets generalsekretärare en förklaring enligt artikel 46 i konventionen av innebörd att Sverige för en tid av fem år räknat från den 13 maj 1966 och under förutsättning av ömsesidighet erkände att i alla frågor om tolkning eller tillämpning av konventionen samt det första och det fjärde tilläggsprotokollet domstolens jurisdiktion skulle vara tvingande i och för sig och utan särskild överenskommelse (prop. 1966: 33). Det svenska erkännandet av domstolens behörighet har senare förnyats för ytterligare femårsperioder (prop. 1971: 13 och 1975/76: 120) och utlöper således den 13 maj 1981. I fråga om bakgrunden till den svenska förklaringen hänvisar jag till vad chefen för justitiedepartementet anförde i prop. 1966: 33.

Förutom Sverige har sjutton stater avgett förklaringar enligt artikel 46, nämligen Belgien, Cypern, Danmark, Frankrike, Grekland, Irland, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike. Av Europarådets medlemsstater har endast Liechtenstein, som ännu inte har ratificerat konventionen, samt Malta och Turkiet inte avgett förklaringar enligt artikel 46. Det bör dock framhållas att vissa av de stater som har erkänt domstolens behörighet inte har godtagit rätten för enskilda personer enligt artikel 25 i konventionen att anföra klagomål hos kommissionen. För dessa stater innebär därför en förklaring enligt artikel 46 inte mera än att en anmälan som enligt artikel 24 i konventionen görs av en annan konventionsstat kan efter behandling av kommissionen bli föremål för prövning av domstolen.

Irland, Nederländerna och Schweiz har erkänt domstolens behörighet för obegränsad tid. Övriga stater har erkänt den för tidsperioder varierande mellan två och fem år. Danmark, Island och Norge har liksom Sverige erkänt domstolens behörighet under en femårsperiod åt gången. Flera stater har i likhet med Sverige dessutom uppställt ömsesidighetsvillkor.

Som framgår av prop. 1975/76: 120 hade domstolen då meddelat utslag i fjorton mål, och kränkningar av konventionen hade funnits föreligga i sex av dessa mål. Under den tid som därefter förflutit har domar meddelats i ytterligare sjutton mål. I tolv av dessa mål fann domstolen att vederbörande stat hade brutit mot sina förpliktelser enligt konventionen.

I prop. 1975/76: 120 upplystes vidare att domstolen haft att pröva två mål mot Sverige. Båda målen avsåg rätten till föreningsfrihet, och någon kränkning av konventionen befanns inte ha förelegat i något av målen. Några ytterligare mål rörande Sverige har hittills inte hänskjutits till domstolen. Såvitt gäller övriga nordiska länder kan nämnas att ett mål rörande sexualundervisningen i de danska skolorna har prövats av domstolen, som fann att något brott mot konventionen inte förelåg. Bland de övriga frågor som under de senaste åren har kommit under domstolens bedömning kan nämnas de militära disciplinstraffen i Nederländerna (fallet Engel m. fl.), förhörsmetoder och behandling av arresterade personer på Nordirland (målet Irland mot Storbritannien), spöstraffet på Isle of Man (fallet Tyrer), hemlig kontroll av korrespondens och telekommunikationer i Förbundsrepubliken Tyskland (fallet Klass m. fl.), pressens rätt att behandla frågor som är under domstols prövning (fallet Sunday Times), rätten till kostnadsfritt bistånd av tolk i rättegång i Förbundsrepubliken Tyskland (fallet Luedicke, Belkacem och Koç), ogifta mödrars och utomäktenskapliga barns status enligt belgisk rätt (fallet Marckx), förfarandet i Nederländerna i ärenden om tvångsintagning av sinnessjuka personer (fallet Winterwerp), rätten för en anhållen person enligt schweizisk rätt att skyndsamt ställas inför domstol eller tjänsteman med domsmakt (fallet Schiesser), frågan om avsaknaden av rättshjälp inför irländsk domstol kunde medföra att en

person berövades sin rätt till domstolsprövning (fallet Airey) och åläggande för en person i Italien att vistas inom ett begränsat geografiskt område (fallet Guzzardi).

Sverige har således under nära femton år varit underkastad domstolens jurisdiktion. Antalet stater som har godtagit denna jurisdiktion har med tiden ökat, och endast två konventionsstater har ännu inte avgett förklaringar enligt artikel 46 i konventionen. Det är enligt min mening naturligt att Sverige, när den nu gällande svenska förklaringens giltighetstid utlöper, avger en ny förklaring enligt artikel 46, varigenom domstolens behörighet erkänns under en ny femårsperiod. Erkännandet bör även i fortsättningen förknippas med ömsesidighetsvillkor och avse domstolens behörighet enligt såväl konventionen som det första och det fjärde tilläggsprotokollet.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna att Sverige avger sådan förklaring som avses i artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna med de begränsningar som jag nu har angett.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.